

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvaillkaa mahdolliset muutostarpeet.

En

Mahdolliset muutostarpeet.

“2040-luvulla kulttuuri on Suomea vahvistava ja yhdistävä voima, joka inspiroi rakentamaan kestävämpää, elinvoimaisempaa, inhimillisempää ja kansainvälisempää tulevaisuutta. Onnistuneen kulttuuri- ja elinkeinopolitiikan seurauksena ihmisten kokemana osallisuus ja merkityksellisyys tuottavat laaja-alaista sivistystä, hyvinvointia sekä yhteiskunnallista ja taloudellista arvoa.”

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvaillkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

Ehdotamme kansainvälisyyden tarkentamista seuraavasti, Suomen Kulttuuri- ja tiedeinstituutit ry:n lausuntoa mukaillen:

”Suomen kansainvälinen vaikuttavuus syntyy valovoimaisen kulttuurin voimalla. Kulttuuri ja luovat alat tekevät Suomesta kiinnostavan yhteistyökumppanin kansainvälisesti. (NB ei kansainvälisissä tuotannoissa) Itseisarvonsa lisäksi kulttuuri toimii myös pehmeän vaikuttamisen välineenä, ja kulttuurivienti toimii kahteen suuntaan. Näin suomalainen osaaminen lisääntyy ja verkostot laajenevat entisestään, mikä auttaa kansainvälisten ovien aukeamista uusille taiteen tekijöille ja luovalle sektorille (NB ei luovan sektorin toimijoille). Kun Suomi tunnetaan aiempaa paremmin myös kiinnostavana kulttuurimaana, se luo lisää ulkomaista kysyntää, investointeja ja edistää kulttuurivientiä - mikä taas vahvistaa maakuvaamme ja rikastaa kulttuuriamme (NB ei kulttuurikenttäämme). kulttuuriamme. Suomen korkealaatuisesta kulttuurista ja eri alojen taiteesta osataan kertoa maailmalle kiinnostavasti. (NB ei tunnettuja suuria nimiä)- ”

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kansainvälistyvä kulttuuri [Toimenpide-ehdotukset: 1. Vuorovaikutus on kulttuurin, kehityksen ja elinvoiman edellytys. Tätä varten laaditaan erikseen poikkihallinnollinen kansainvälisyysstrategia, jossa otetaan huomioon kulttuurivienti, resilienssi sekä osaamisen vahvistuminen ja osaajien saaminen. 2. Kansainvälistymisen ymmärtäminen taloudelliseksi ja henkiseksi investoinniksi, ja tälle ajattelulle perustuvien tukirakenteiden ja rahoitusinstrumenttien laatiminen, joissa on omat työkalut lähialueen vuorovaikutuksen lisäämiseen ja suuriin kansainvälisiin projekteihin. 3. Sitoudutaan pitkällä tähtäimellä kulttuuribudjetin kasvattamiseen 2 %:iin BTK:sta. 4. Perustetaan ylivaalikautinen luovien alojen toimielin ja rahoittajien tulevaisuusfoorumi. 5. Vahvistetaan tietoperustaa kansainvälisistä yhteyksistä ja rakenteista.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Yhtenä Suomen ulkomailla toimivista kulttuuri-instituuteista ilmoittaudumme mukaan kansainvälisyyttä ja kulttuurivientiä koskevien toimenpiteiden toteuttamiseen. Olemme kansainvälistymisen tukiorganisaatio, jolla on ainutlaatuinen rooli. Meillä on kohdemaan tuntemus, läsnäolo ja verkostot. Kykenemme auttamaan luovan alan toimijaa löytämään partnereita ja toimimaan paikallisella tasolla tuloksellisesti. Instituutit olisi hyvä mainita selonteossa kansainvälistymisen mahdollistajina Business Finlandin rinnalla.

Instituutit tekevät kahdenvälistä ja monenkeskistä yhteistyötä ja toimivat jo nyt vuoropuhelun, vaihdon, viennin, kasvun, tekijöiden osaamisen, työllisyyden tukemisen kehittämiseksi.

Kannustamme systemaattiseen ja kunnianhimoiseen kansainvälisyysajatteluun, ja sille pohjautuvan toimenpidesuunnitelman tekemiseen. Ehdotamme, että instituuttien edustus tulisi mukaan poikkihallinnollisen kulttuurin kansainvälisyysstrategian laadintaan. Kulttuuriala vastaa keskisuurta teollisuusalaa, ja sisältää paljon käyttämätöntä vientipotentiaalia. Kulttuurialan vienti tarvitsee lisää strategista suunnittelua ja investointikykyä. Strateginen ajattelu edellyttää kansainvälisten toimintaympäristöjen erilaisuuden tunnistamista. Lähialue, kuten Viro ja Ruotsi, ovat parhaimmillaan luovan alan kotimarkkinoiden jatke, jossa otetaan ensimmäiset vientiaskeleet. Tähän ei nyt ole omia tuki-instrumentteja.

Yhdymme Suomen kulttuuri- ja tiedeinstituutit ry:n linjaukseen kulttuurin kansainvälisyyden tukemisesta.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Pidämme tärkeänä, että kansainvälisyys on selonteossa otettu huomioon monesta näkökulmasta. Sen merkityksen voisi ehkä sanoittaa vieläkin kirkkaammin: Kulttuuri on elinvoimainen, kun se on jatkuvassa vuorovaikutuksessa ympäröivän maailman kanssa, ja suodattaa sen vaikutteita omaksi edukseen. Vuorovaikutus on kaiken kehityksen edellytys.

Esitämme selvempää sanoitusta sille, että kulttuuri on henkinen ja aineellinen investointi, yksilön ja yhteiskunnan vahvistaja. Kulttuurin ihmistä rakentava arvo pitää saada yhteiskunnassa selvemmin sanoitettua osaksi turvallisuutta ja huoltovarmuutta, henkistä toimintakykyä.

Kulttuuri vaikuttaa tunne-elämyksen ja kokemuksen kautta, siksi sen antama maakuvaviesti on vahvasti vaikuttavaa, vaikka sitä pehmeäksi vaikuttamiseksi kutsutaankin.

Selonteossa olisi hyvä tarkemmin sanoittaa, miksi kansainvälinen työskentely ja yhteydet ovat tärkeitä. Tässä voisi mainita, että kansainvälistyminen on taiteen ja kulttuurin ytimessä, koska kulttuurit ovat aina syntyneet ja kehittyneet vuorovaikutuksessa. Ideoita levitetään, lainataan, jalostetaan, myydään, ostetaan. Ilman yllärajaista ajatusten, ideoiden ja vaikutteiden vuorovaikutust kulttuuri ja yhteiskunta näivettyvät. Elinvoimainen kulttuuri kykenee jatkuvasti suodattamaan omaksi edukseen ulkoa tulevia vaikutteita.

Olisi siis hyvä, jos muotoilun ”kansainvälistyvä kulttuuri” tilalla olisi esimerkiksi ”kansainvälisen vuorovaikutuksen lisäämisen mahdollistava kulttuuri”.

EHDOTUS UUDEKSI LAUSEEKSI kohtaan 3.8.

”Varmistetaan kestävä kansainvälinen vuorovaikutus yhteiskunnan kulttuurisen perustan, elinvoiman ja uudistumisen takaamiseksi, luovien alojen vientimahdollisuuksien lisäämiseksi ja Suomen tunnettuuden ja kiinnostavuuden kasvattamiseksi.”

Poikkihallinnollinen kansainvälistymisstrategia on tärkeä tavoite. Se liittyy kiinteästi kasvuun. On hyvä, että ohjelmassa on mainittu eri hallinnonalojen (OKM, UM, TEM) yhteistoiminta.

Jotta kansainvälisyys nousee uudelle tasolle vuoteen 2040 mennessä, keskiössä ovat: 1. riittävä rahoitus, 2. toimivat rakenteet 3. vahva kansainvälisyysosaaminen ja 4. laadukkaat verkostot. Lisäksi tarvitaan yhteistä visiota sekä toimivaa yhteistyötä eri hallinnonalojen välillä.

Kansainvälisessä vuorovaikutuksessa tulee kyetä erottamaan erilaiset toimintaympäristöt. Lähialue, kuten Viro (Baltia) ja Ruotsi (Pohjoismaat) tulee kyetä tunnistamaan lähimarkkinaksi, joka toimii kotimarkkinan jatkeena, matalan kynnyksen kansainvälistymisenä. Nyt ei ole olemassa työkaluja ylijärjestyneen lähialuepotentiaalin hyödyntämiseen. Kaukaisemmat kohteet tai isot markkinat tarvitsevat erilaisia vientiponnistuksia. Ulkomaat eivät ole yksi massa.

Suomen ja Viron välinen kulttuuriyhteistyö on erityinen kansainvälisen vuorovaikutuksen osa. Suomella on maailmassa vain yksi läheinen sukulaiskieli ja yksi naapurimaa, joka on osa samaa itämerensuomalaisista kulttuurialuetta. Tämän kieli- ja kulttuuriyhteyden vaalimisesta ja edelleen kehittämistä ei maailmassa huolehdi kukaan muu kuin me itse. On tärkeää, että Suomen ja Viron välisen kielellisen ja kulttuurisen siteen vaaliminen nyt ja tulevaisuudessa mainitaan kulttuuripoliittisessa selonteossa erikseen. Yhteydet maiden välillä ovat vilkkaat, mutta kulttuurin rooli on tärkeä kielellisen ja kulttuurisen yhteistyön syventämiseksi ja uusien aidojen yhteistyön mahdollisuuksien löytämiseksi kaikilla yhteiskunnan alueilla.

EHDOTUS LISÄLAUSEEKSI kohtaan 3.8.

”Tunnistetaan kansainvälistymisen tukemisessa erilaiset toimintaympäristöt. Lisätään kansainvälistymisen työkalupakkiin lähialueen ylijärjestyneen kulttuuriviennin ja liikkuvuuden tukeminen.”

Kohdassa 3.4. (Uudistumisen, kestävyiden ja kasvun mahdollistaminen) on erittäin tärkeä kirjaus: ”Kulttuurialan ja luovien alojen uudistumisen, kestävyiden ja kansainvälistymisen tueksi on saatavilla rahoitusta ja tukea arvoketjun eri vaiheissa. “

Perusrahoitus tulee nähdä investointina, jonka on oltava pitkäjänteistä ja riittävää. Resursseja on pystyttävä suuntamaan tehokkaasti vaikuttavien kumppanuuksien luomiseen ja yhteistyökuvioiden on pystyttävä sitoutumaan. Myös valtionavustuspolitiikan tulee kannustaa kasvuun – varainhankintaan ja lisärahoituksen hankkimiseen.

Kansainvälisen toiminnan kokonaisuutta olisi hyvä konkretisoida viimeistään toimenpidesuunnitelmassa: se on esityksiä, kiertueita, näyttelyvaihtoa, yhteistuotantoja, esinelainoja, keskustelutilaisuuksia ja seminaareja, messuja, ”showcaseja”, residenssejä, asiantuntijavierailuja, striimauksia.

Tämä kaikki merkitsee lisää työllisyyttä, ansiotuloja ja vientituloja. Arvoketjuun liittyen on hyvä huomata, että esimerkiksi instituuttien TelePART -liikkuvuusohjelman arvioinnin perusteella tekijälle kansainvälistymisen tukena myönnetty yksi euro kuusinkertaistui tuloina tekijälle.

Voisi myös konkretisoida, miten kansainvälisyys on tekijöille inspiraation ja motivaation lähde, luovaa yhteisrahoituksen (co-financing), tiedon jakamisen ja vaihdon (knowledge sharing) ja vertaisoppimisen (peer-to-peer) mahdollisuuksia suomalaisille tekijöille. Suomalaisilla tekijöillä ja organisaatioilla on sekä annettavaa että opittavaa.

Ehdotamme lisälausetta kohtaan 3.2. Kulttuurin tekijät avainasemassa, toimenpide s. 25: "Jokainen taide- ja kulttuurialan opiskelija saa opiskelujen kautta ammatillisen osaamisen yrittäjyyteen tai opettamiseen taiteen ja kulttuurin luomisen lisäksi. "

Ehdotus lisäykseksi: "Jokaisella opiskelijalla tulee olla mahdollisuus vahvistaa kansainvälisyysosaamistaan osana opintoja."

Eurooppalainen yhteistyö on huomioitu selonteossa ja on hyvä, että kulttuuri- ja luovat alat otetaan huomioon EU-vaikuttamisessa. Selonteon voisi liittää tiiviimmin EU:n kulttuuripolitiikan tavoitteisiin. Yhteistyötä kulttuuripolitiikassa voisi Euroopan tasolla lisätä alan pitkäjänteiseksi kehittämiseksi ja kulttuurin integroimiseksi keskeiseksi osaksi Euroopan kilpailukyvyn kehittämistä.

Digitalisaation ja tekoälyn voisi kytkeä kansainvälisyyteen tiiviimminkin. Tärkeää on ottaa ne tarkasteluun kansainvälisyysstrategiassa. Digitalisaatio ja tekoäly tulisi nähdä osana perustavanlaatuisia kulttuurin muutosta.

Kiitämme myös kirjauksia koskien kestävyyttä ja kansainvälistä yhteistyötä. Tuemme tavoitetta, että kulttuuri sisällytetään Agenda 2030:n jälkeisiin YK:n kestävyystoimiin.

Kansallisella tasolla kannatamme, että laaditaan konkreettiset toimenpiteet kulttuurin edistämiseksi sekä kehitetään kulttuurista kestävyyttä kuvaavia indikaattoreita ja mittareita. Tämä antaa alalle mahdollisuuden seurata muutosta ja osoittaa vaikutuksia.

Tulevaisuus ei ole siiloissa. Taiteen ja kulttuurin ihmisiä pitää saada mukaan sellaisiin pöytiin, joissa käsitellään terveyttä, sosiaaliskysymyksiä, yritysneuvontaa, rahoitusta tai puolustusta. Luovuus ei ole taiteilijoiden yksinoikeus, se on yhteiskunnan eloonjäämiseksi välttämätöntä.

Valkeeniemi Hannele
Suomen Viron-instituutti